

Hugo L. Mäkinen – monipuolinen amerikansuomalainen

Riku Kauhanen

Toimittaja ja tiedotussihteeri Hugo Mäkinen (1908–2010) jätti Siirtolaisuusinstituutille (myöhemmin SI) kuolemansa jälkeen mittavan arkiston Alaskan ja Kanadan suomalaissiirtolaisista. Joitakin artikkeleita lukuun ottamatta aineisto on pääosin julkaisematonta. Kokoelma koostuu pääosin vuosien 1956–1960 kirjeenvaihdosta ja Mäkisen 1959–60 tekemän Alaskan ja Kanadan matkan aikana kertyneistä valokuvista, kirjeistä ja lehtileikkeistä. Arkistossa on materiaalia myös tätä edeltävältä ajalta aina 2000-luvulle saakka.

FM Riku Kauhanen suorittaa arkistonhoitajan tutkintoon liittyvää harjoittelua Siirtolaisuusinstituutissa.

Lapsuus Yhdysvalloissa, nuoruus Suomessa

Toimittaja ja tiedotussihteeri Hugo Leander Mäkinen syntyi 9.7.1908 Rocklandissa, Mainen osavaltiossa USA:ssa ja kuoli 26.9.2010 Helsingissä. Hän eli 102 elinvuotensa aikana hyvin vaiherikkaan elämän. Matkustelu, kirjoittaminen, yhdistystoiminta, sukututkimus ja mökkeily Porvoon saaristossa olivat hänelle tärkeitä. Mäkisen äiti, Eeva-Maria Kempainen oli vuonna 1902 lähtenyt 14-vuotiaana Viitasaaresta Yhdysvaltoihin kuusi vuotta aiemmin lähteneen isänsä Matti Kempaisen perään. Rocklandissa Matti oli vastassa asemalla, mutta isä ja tytär tunnistivat toisensa vasta jonkin ajan kuluttua. Yhdysvalloissa äiti ryhtyi palvelusväen töihin. Hugo Mäkisen isän Urho Leander Mäkisen Eeva-Maria tapasi kaksi vuotta myöhemmin iltamissa: ”Te siellä, tulkaa auttamaan tämän pöytäliinan viikkaamisessa!” (Kirje 27.11.2001, SI). Hugo syntyi neljästä lapsesta ensimmäisenä, hänen jälkeensä syntyivät Yrjö, Jenny ja Irja.

Rocklandista Worcesteriin perhe muutti vuonna 1913 Emma-tädin luokse, jonne muitakin suomensukulaisia oli tulossa (Kirje 1.10.2006, SI). Tämän kolmikerroksisessa talossa oli asukkaita useita eri maista (Kirje 17.5.1999, SI). Hugo kävi Yhdysvalloissa seitsemän vuotta Belmont Streetin julkisin varoin tuettua koulua. Heti alkajaisiksi aloittele-

va oppilas teki piirroksen arvelleen sen riittävän koulunkäynniksi ja palasi kotiin. Äiti passitti hänet heti takaisin kouluun. (Kirje 27.11.2001, SI). Mäkinen oli kuitenkin omien sanojensa mukaan luokkansa kolmanneksi paras oppilas (Kirje 1.10.2006, SI). Sosiaalinen omatunto heräsi vuonna 1919 hänen nähdesään 11-vuotiaana Yhdysvalloissa työttömien sotaveteraanien hyväksi laitettuja ”SUPPOSE NOBODY CARES” -iskulauseita autojen tuulilaseissa (Kirje 1.10.2006, SI). Urho-isän jäädessä työttömäksi vuonna 1921 Mäkisen kuusihenkinen perhe muutti Suomeen (Kirje 17.5.1999, SI). Perhe asettui Tampereelle, missä Hugon oli perheen huonon taloudellisen tilanteen vuoksi mentävä töihin kassakaappitehtaalle. Myöhemmin hän työskenteli kenkätehtaalla ja kävi iltakoulua (Kirje 1.10.2006, SI).

Mäkinen kävi koulunsa pääosin Suomessa. Hän piti kasvuaikaansa Suomessa mieltä avartavana. Käydessään entisellä kotipaikallaan USA:ssa hän totesi, miten paikalleen jääneitä entiset koulutoverit olivat (HS 9.7.1968). Kesäkuussa 1926 Mäkinen näki Kansan Lehdessä ilmoituksen Työväen Akatemian hauista lukuvuodelle 1926–1927. Hugo Mäkinen piti sisäänpääsyään akatemiaan elämänsä merkittävimpänä hetkenä (Kirje 1.10.2006, SI). Hän oli kursinsa priimus, ja pääsi Tampereelle Kansalaiskorkeakouluun. Koulussa kirjoitettu kuvaus Henry Wads-

worth Longfellow'n teoksesta *Laulu Hiawathasta* julkaistiin helsinkiläislehdessä vuonna 1928, Mäkinen pitkän uran ensimmäisenä artikkelina (Kirje 1.10.2006, SI). Sitten Mäkinen valmistui Yhteiskunnalliseksi korkeakouluksi muuttuneesta oppilaitoksesta sanomalehtimieheksi (Hummelin 2010).

Toimittajaksi ja Osuustukkukaupan mieheksi

Hugo Mäkinen työskenteli 1930-luvulla Helsingissä useissa lehdissä. Englanninkielen taitoisena hän pääsi haastattelemaan USA:n presidentti Herbert Hooveria tämän vieraillessa Suomessa vuonna 1932. Vuotta myöhemmin haastateltavana oli taiteilija Josephine Baker. Mäkinen työskenteli useissa sanomalehdissä, mm. *Kansan Lehdessä*, *Vapaus-lehdessä* sekä *Työväen Sanomalehtien Tietotoimistossa*.

Talvisodassa Mäkinen oli Lapin rintamalla vastuussa ulkomaalaisten lehtimiesten vierailuista: loistavan ja tuolloin harvinaisen englanninkielen taitonsa ansiosta Mäkiselle annettiin tehtäväksi huolehtia englantilaisista lehtimiehistä sekä tarvittaessa sensuroida näiden kirjoituksia. Hän käytti journalisteja muun muassa Raattentiellä ja Suomussalmella. Jatkosodassa Mäkinen palveli Valtion tiedotuslaitoksen palveluksessa Tiedotuskomppaniassa. Hän haavoittui heinäkuussa 1941 Sortavalan tienoilla. Myöhemmin hän oli samanlaisesti armeijan palveluksessa sekä työskenteli viipurilaisen *Kansan Työ* -lehden päätoimittajana (Kirje 27.11.2006, SI).

Vuodet 1943–1971 Mäkinen oli Suomen Osuustukkukaupan palveluksessa tiedotussihteerinä ja tästä virasta hän myös jäi eläkkeelle. Tiedotussihteerin uransa aikana Mäkinen teki useita Osuuskauppojen historiikkeja. Hän kirjoitti aktiivisesti amerikansuomalaisiin lehtiin, etenkin Raivaajaan. Kirjoituksia julkaistiin myös osuuskauppalehdissä ja muissa julkaisuissa. Kattavan luettelon laatiminen Hugo Mäkinen vuodelta 1927 alkaneen (Kirje 17.5.1999, SI) kirjoittajanuran tuotoksista olisi haastava, mutta mielenkiintoinen työ. Arkistoon päätyneistä lehtileikkeistä ja käsikirjoituksista käy ilmi vain murto-osa hänen laatimistaan artikkeleista ja muista kirjoituksista. Tämän artikkelin lopussa on lyhyt Hugo Mäkinen bibliografia. Hänen lukuisista lehtikirjoituksistaan on luetteloitu vain tiedossa

Oskari Tokoi (vas.) Osuustukkukaupan vieraana kesällä 1957. Oikealla Hugo L. Mäkinen. Kuva: Siirtolaisuusinstituutti.

olevat Pohjois-Amerikkaa ja sikäläistä siirtolaisuutta koskevat artikkelit.

Hugo Mäkinen oli aktiivinen SDP:n jäsen vuodesta 1927 alkaen ja hän seurasi ahkerasti päivänpolitiikkaa. Mäkinen oli myös perustamassa sosiaalidemokraattista kerhoa, Vanhoja Tovereita yhdessä muiden vaikutusvaltaisten sosiaalidemokraattisten seniorijäsenien kanssa. Hän oli viimeinen jäljellä olevista perustajajäsenistä (Korvenheimo 2010). Mäkinen vaikutti Suomi-Seuran johtokunnassa yli 40 vuoden ajan. Seuran kunniajäseneksi hänet nimettiin vuonna 1980.

Amerikansuomalaisten tutkimus

Suomi-Seuran aktiivijäsenenä Hugo Mäkinen kiinnostui alaskansuomalaisten historian tutkimisesta 1950-luvulla. Ensimmäiset suomalaiset saapu-

Suomi-Seuran johtokunta 17.2.1977. Eturivissä istumassa vasemmalta lukien: Hugo Mäkinen, Jorma Pohjanpalo, Osmo Kalliala, Hanna Kuusamo, Harald Teir ja Altti Majava. Takarivissä seisomassa vasemmalta lukien: Jorma Louhivuori, Veli Virkkunen, Tauri Aaltio, Matti Isoviita, Ritva-Liisa Elomaa, Jarl Louhija, Aimo Ajo, Raija Kallinen ja Holger Quick. Kuva: Siirtolaisuusinstituutti.

vat Alaskaan jo Venäjän vallan aikana. Heistä tuli Yhdysvaltain kansalaisia Venäjän myytyä vuonna 1867 Alaskan Yhdysvalloille. Suomalaisia oli ollut venäläisen Alaskan kuvernööreinä kahdesti. Yukonin ja Alaskan kultakuumeen aikoihin 1800-luvun lopulla useita tuhansia suomalaisia päätyi Kanadaan ja Alaskaan. Kullankaivajien lisäksi suomalaisia oli kalastajina, lehtimiehinä, metsätyöläisinä, kaivostyöläisinä ja monissa muissa ammateissa. Usein heidät luettiin kuuluvaksi skandinaaveihin tai venäläisiin.

Tietojen karttuessa Mäkinen tutkimuskysymykseksi muotoutui suomalaisten rooli Alaskan asuttamisessa ja kehityksessä. Erityisen tärkeänä hän piti viimeisten Amerikkaan ennen ensimmäistä maailmansotaa muuttaneiden haastattelemista (Apurah-anomus Opetusministeriölle 14.7.1959. SI). Mäkinen keräsi myös tietoja amerikansuomalaisten nimen muutoksista. Hän laati useita luetteloita nimistä, ja koetti päätellä, mitkä olisivat mahdollisia muunnoksia. Tässä yhteydessä hän paikansi Kanadasta ja Alaskasta suomalaisilta nimensä saaneita paikkoja.

Hugo Mäkinen keräsi useiden tuhansien alaskansuomalaisten tietoja kyselylomakkeilla, haastatteluilla ja aktiivisella kirjeenvaihdolla. Kiihkeimmillään hänen tutkimustoimintansa oli vuosina 1956–1960, huipentuen puolen vuoden vierailuun Alaskassa ja Luoteis-Kanadassa syksyllä 1959. Matkaansa varten Mäkinen sai Suomi-Seuralta avustusta, Väinö Hooverin säätiön tutkimusapurahan (OTK:n renkaat 1/1960) sekä Suomen Kulttuurirahaston 100 000 markan (noin 2200 €) apurahan. Matka Pohjois-Amerikassa kulki reittiä San Francis-

co-Portland-Seattle-Vancouver-Prince George-Fort St. John-Fort Nelson-Watson Lake-Whitehorse-Burwashin Landing-Whitehorse-Skagway-Whitehorse-Dawson City-Sulphur Creek-Dawson City-Whitehorse-Burwash Landing-Fairbanks-Anchorage-Juneau-Sitka-Seattle-Astoria (Kirje A.D.1959). Nomen kaupungin Alaskassa Mäkinen joutui suureksi harmikseen jättämään väliin (Kirje A.D.1959). Matkasuunnitelmasta käy ilmi, miten puoli vuotta oli ehdettu täyteen käyntejä yliopistoissa, kaupunginarkistoissa, museoissa ja kirjastoissa. Tämän lisäksi melkein jokaisella paikkakunnalla oli vähintään yksi informantti, jonka tiedot hänen piti saada talteen (Alustava matkaohjelma 14.6.1959. SI). Matkaltaan vuoden 1959 lopulla Anchoragesta lähettämänsä humoristisen kirjeen perusteella Mäkinen oli tavannut muun muassa ”Suomalaisia puliukkoja Whitehorsessa ja Fairbanksissa, yliopistonprofessoreja Berkeleyssä, Seattlessa, Fairbanksissa, suomalaisen ja eskimon jälkeläisiä, suomalaisia dieselveturinkuljettajia - kiinalaisen päätoimittajan rouvan, maailmankuulun mammuttispesialistin, Yukonin pohjaan traktorin mukana vajonneen Tamppisen -” (Kirje A.D.1959. SI).

Matkaltaan Mäkinen toi tietojen lisäksi muistoksi Sitkan Historialliselta Yhdistykseltä lahjaksi saadun hirrenpalan ja käsin taotun rautanaulan Alaskan ensimmäisen luterilaisen kirkon raunioista. Esineet kuuluvat Siirtolaisuusinstituutin saamiin lahjoituksiin. Sen sijaan amerikansuomalaiselta John Wilsonilta saatua mammutin syöksyhampaan kappaletta tai Mäkinen Fairbanksista vuonna 1959 os-

Alaskan myyntisopimus Venäjältä Yhdysvalloille. Hugo Mäkisen Amerikan matka 1960 päättyi käyntiin Washingtonin arkistoihin. Sieltä hän sai mm. oheisen kopion asiakirjasta. Kuva: Siirtolaisuusinstituutti.

tamaa, 2½ kilon painoista mammutin poskihammasta (ks. SS 13.7.1968) ei instituutin arkistoon tulleista laatikoista tarkoista etsinnöistä huolimatta ole toistaiseksi löytynyt.

60-vuotishaastattelussaan vuonna 1968 Mäkinen arvioi matkansa onnistuneen hyvin ja olennaisen aineiston tulleen pelastetuksi (HS 9.7.1968). Suunniteltua teosta alakan-suomalaisten historiasta ei kuitenkaan koskaan syntynyt. Hugo Mäkinen mainitsee tämän johtuneen siitä, ettei hän ollut historiantutkija eikä hallinnut saksaa, ruotsia ja venäjää. Hän arveli, että kirjan kirjoittaminen ilman näiden maiden arkistojen läpikäyntiä olisi ollut mahdotonta. Sen sijaan Hugo Mäkinen julkaisi aiheesta muissa medioissa. Hän kirjoitti muun muassa 15 matkakirjettä Suomen Sosialidemokraattiin ja useita artikkeleita Kansan Lehteen. Unto Miettinen haastatteli radio-ohjelmaan Mäkistä tämän Alaskan ja Kanadan kokemuksista useaan otteeseen. Mäkinen tarkasteli tuohon aikaan harvinaislaatuista matkansa erilaisista näkökulmista. Niinpä hän kirjoitti esimerkiksi linja-autoliikenteestä Yukonissa Pohjola Liikenteen Kytkin-lehteen 1961.

1990-luvun alussa Hugo Mäkinen aloitti Uuden Englannin kivenhakkaajien tutkimuksen. Hän sai hankkeeseen Opetusministeriön apurahan (Kirje 20.1.1991. SI). Mäkisen isoisä Matti Kemppainen ja eno Matti Jr. olivat olleet Mainen osavaltiossa kivenhakkaajia, ja eno kuoli kivimiesten ammattitautiin kivipölykeuhkoon (silikoosiin). Myös Mäkisen isä oli ollut töissä kivilouhoksilla jonkin aikaa (Kirje 30.1.1990. SI). Tutkimuksen kartuttama aineisto koostuu pääosin kirjeenvaihdosta tutkijoiden ja alan ammattilaisten kanssa. Samoin mukana on joitakin valokuvia sekä asiaa koskevien teosten kopioituja sivuja. Aineistoa ei ole julkaistu. Ilmeisesti aiheesta 1980-luvulla kirjoitetut suhteellisen tuoreet kirjat, muun muassa Barbara Erkki-

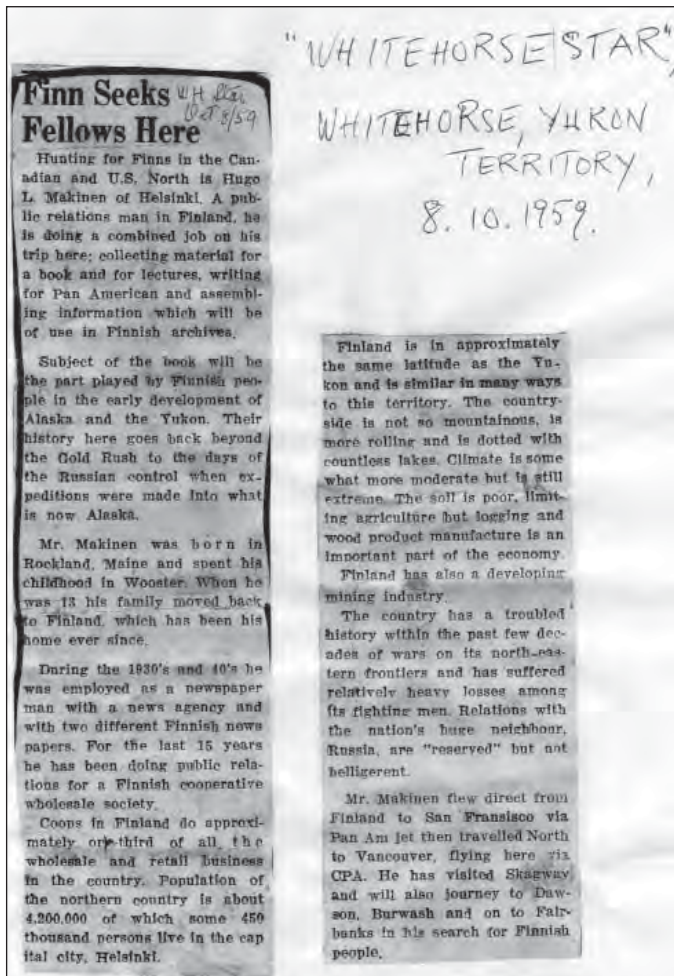
The undersigned, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of His Majesty the Emperor of all the Russias, do hereby acknowledge to have received at the Treasury Department in Washington Seven Million Twohundred thousand dollars (\$7,200,000) in coin being the full amount due from the United States to Russia in consideration of the cession, by the latter Power to the former, of certain territory described in the Treaty entered into by the Emperor of all the Russias and the President of the United States on the 30th day of March 1867.
Washington, August 1st 1868.
Steuchl.

lan tutkimukset, saivat Mäkisen luopumaan omasta tutkimuksesta.

Toimittajana Mäkinen hallitsi erilaisten lähteiden käytön: hän oli yhteydessä kirjeitse alakalaisiin postimestareihin, suomalaisiin kirkkoherroihin ja sanomalehtiin. Hän kävi läpi useita Pelastusarmeijan Etsiskelytoimistolle jätettyjä tiedusteluja, jotka omaisiaan etsivät olivat jättäneet järjestölle. Hän etsi tietoa myös Sota-arkiston talvisodan aikana listaamista amerikansuomalaisista vapaaehtoisista, Yhdysvaltain puhelinluetteloista ja suomalaisia hautausmaita koskevista julkaisuista. Tutkimusten tuloksena Mäkisen kokoelmassa on tietoja useista tuhansista amerikansuomalaisista, suuri valokuvakokoelma sekä kattava lehtileikearkisto Kanadasta ja Alaskasta.

Arkisto Siirtolaisuusinstituutissa

Hugo Mäkisen kuoleman jälkeen hänen siirtolaisuutta koskeva osa arkistoa siirtyi Siirtolaisuus-

Hugo Mäkinen käynnisti aktiiviset tiedustelut alaskan- ja yukoninsuomalaisten löytämiseksi. Artikkeleitä White Horse Star -lehestä 8.10.1959. Mäkinen kirjoitti yleensä tarkasti muistiin kunkin lehtileikkeen julkaisijan ja päivämäärän. Kuva: Siirtolaisuusinstituutti.

ja Yhdysvalloista vain pystyi tuolloin saamaan käsiinsä. Mäkinen keräsi lisäksi laajat muistiinpanot myös Venäjän-Amerikan kauppakomppaniasta ja Sitkan varhaisesta suomalaisasutuksesta.

Kirjeenvaihto on säilynyt niin lähettäjän kuin vastaanottajan osalta: Mäkinen piti tallessa kopiot myös lähettämistään kirjeistä. Hän pyrki pitämään kirjeenvaihtoa yllä ystäviinsä ja informantteihinsa vastaamalla kirjeisiin mahdollisimman ahkerasti. Kirjoitustahdista kertoo jotain se, että hän varasi 600 arkkia itsejäljentävää paperia maailmanympärimatkalleen vuonna 1975 (Mäkinen 2008: 10).

Hugo Mäkisen tuttaviiin kuului mm. Oskari Tokoi, jonka kanssa kirjeenvaihto alkoi jo vuonna 1939 Mäkisen käydessä Fitchburgissa (Kirje 19.12.2006. SI). Kuuluisimman ja menestyksekkäimmän alaskalaisen koiravaljakkoajajan, norjan-

suomalaisen Leonhard Seppalan kanssa käyty kirjeenvaihto käsittää kokonaisen mapillisen materiaalia ja useita valokuvia. Samoin Mäkinen kävi kirjeenvaihtoa historioitsija, professori John I. Kolehmainen, matemaatikko Reino Hannulan sekä tiedemies Väinö Hooverin kanssa. Arkistossa on myös materiaaleja useita rakennuksia Alaskaan suunnitelleesta suomalaisesta arkkitehdistä A. W. Quistista. Avainaineistoa kokoelmassa ovat vanhojen alaskansuomalaisten haastattelut sekä näihin liittyvät vanhat valokuvat. Kokoelmaan kuuluu Alaskan ja Kanadan kuvien lisäksi useita valokuvia 1910-luvun Worcesterin suomalaisista. Myös Mäkisen matkataan vuosina 1959–60 ottamien ja paikallisista arkistoista artikkeleihinsa kuvitukseksi saamien kuvien määrä on runsas.

instituutin haltuun. Hugo Mäkisen tyttären Heli-nä Pousin lahjoituksista voi lukea tämän lehden aikaisemmista numeroista 1/2013 ja 2/2013 (Heinilä). Aineistoa on luetteloitu ja arkistoitu vuoden 2013 aikana, ja työ jatkuu edelleen.

Hugo Mäkiseltä jäänyt arkisto käsittää yli 1 300 valokuvaa, liki 300 alaskansuomalaista koskevaa tiedustelulomaketta, 900 lehtileikettä sekä yli 1050 kirjettä. Erilaisia muistiinpanoja, postikortteja, asiakirjoja ja artikkeleiden luonnoksia sekä tutkimuksia on useita satoja. Osalta informanteista on saatu pitkät selonteot näiden vaiheista Amerikassa, ja haastattelut on kirjoitettu suurimmalta osalta puhtaaksi. Vuoteen 1960 tultaessa Mäkinen oli ilmeisesti saanut kootuksi Alaskaa koskevasta kirjallisuudesta ja arkistoista lähes kaiken, minkä Suomesta

Materiaalin kautta on mielenkiintoista tarkastella amerikansuomalaisten tutkimuksen edistymistä, sen vaikeuksia ja vaikuttajia. Arkistoaineisto on hyödyllistä myös poliittisesta historiasta kiinnostuneille, sillä kirjeenvaihdossa käsitellään Suomen politiikkaa usean vuosikymmenen ajalta. Myös suomalainen sanomalehtihistoria, etenkin amerikansuomalaisten lehtien osalta, on ollut Mäkisen kiinnostuksen kohteita. Niinpä kirjeenvaihto Raivaajan toimituskunnan kanssa ja lehtileikkeiden keruu jatkui halki vuosikymmenien. Siirtolaisuusinstituutin arkistoon päätyneen materiaalin lisäksi Hugo Mäkisestä on tietoja Työväen Arkistossa (Työväenperinne.fi) sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla. Lisäksi Mäkinen kirjoitti tarinansa elämäkertojen koamiskampanjaan ja piti päiväkirjaa vuosikymmenien ajan (Kirje 27.11.2006. SI). 100-vuotisjuhlansa kunniaksi hän vuonna 2008 julkaisi teoksen vuonna 1975 tekemästään maailmanympärimatkastaan.

Mäkisen muisti oli loppuun asti terävä, ja hän kertoili Kustaankartanon vanhainkodissa muistojaan nuoremmille (Korvenheimo 2010). Kun teos *150 years of Worcester: 1848–1998* toi hänen mieleensä eläviä lapsuuden muistoja, hän kirjoitti tunnelmistaan kirjailija Albert Southwickille: ”Something quite wonderful has happened during this last week: I have suddenly grown young again.” (Kirje 17.5.1999, SI). Vanhoista tovereista kertovan artikkelinsa Hugo Mäkinen päättää kuvaamalla viimeistä näille tehtävää seremoniaa: ”Kun aika jättää Vanhan Toverin Aatteen Miehen, hänen arkulleen laskeaan yksinäinen punainen ruusu.” (Mäkinen 2007).

Käytetyt lyhenteet:

HS = Helsingin Sanomat

SI = Siirtolaisuusinstituutti

SS = Suomen Sosialidemokraatti

Lähteet:

Heinilä, Jarno (2013): ”Vastaanotettua arkisto- ja museomateriaalia 1.11.2012–31.1.2013”. Siirtolaisuus-Migration 1/2013, s. 47.

Heinilä, Jarno (2013): ”Siirtolaisuusinstituutin arkistoon vastaanotettua arkisto- ja museomateriaalia 1.2.2013–15.5.2013”. Siirtolaisuus-Migration 2/2013, s. 35.

Hummelin, Keijo (2010): Hugo L. Mäkinen. Muistokirjoitus. Helsingin Sanomat 11.11.2010. <<http://www.hs.fi/muistot/Hugo+L+M%C3%A4kinen/a1364356643469>> (luettu 13.8.2013)

Korvenheimo, Pekka J. (2010): ”Hugo L. Mäkinen – In memoriam”. <<http://www.wanhattoverit.fi/arkisto/muistokirjoituksia/>> (luettu 13.8.2013)

Mäkinen, Hugo L. (2008): *Matka maailman ympäri 1975*. Nord Print, Helsinki.

Mäkinen, Hugo L. (2007): ”Valtiomiehiä ja vanhoja tovereita aatteen tasalla” <<http://www.wanhattoverit.fi/muistelot/hugo-l-makinen-valtiomiehiä-ja-v/>> (luettu 13.8.2013)

Hugo L. Mäkisen kokoelma. Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

”Mammutin poskihammas matkamuisto Alaskasta”. Suomen Sosialidemokraatti 13.7.1968.

”Alaskassa suomalaisia ennen amerikkalaisia”. Helsingin Sanomat 9.7.1968.

Työväenperinne.fi (2004): ”Hugo L. Mäkisen arkiston järjestäminen aloitettu”. <http://www.tyovaenperinne.fi/tyovaentutkimus/2004/Tk_hugomakinen.html> (luettu 13.8.2013)

Arkistolähteet:

Hugo L. Mäkisen kokoelma. Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

Hugo Mäkisen lyhyt bibliografia

Siirtolaisuutta ja Alaskaa sekä Kanadaa koskevia artikkeleita:

1956. ”Alaskan Anchorage ja Lahti”. Suomen Kunnallislehti 5/1956

1956. ”Suomalainen joulujuhla Alaskassa vuonna 1914”. Työväen joululehti/1956, s. 16-19.

1958. ”Suomen miehet Alaskassa”. Kuvaposti. 1958: 23, s. 12-13.

1959. ”Alaskan kuusi suomalaispappia”. Kotimaa 15.9.1959.

1959. ”Alaska ja suomalaiset - puolitoista vuositaa kestänyt yhteys”. Suomen Silta 1959, s. 24–25, 34.

1959. ”Alaskan suomalainen sankaritar”. Kuvastin 6/1959

1959. ”Kaukaisen Klondiken ’tarvittaessa ilmestyvä sanomalehti’”. *Loma-Aika* 3/1959. Lomaliitto, Helsinki.
1960. ”Kauppaa ja kuljetusta Luoteis-Kanadassa”. *Liiketyöntekijä* 4–5/1960.
1960. ”Yukonin rikkaudet”. *Kuluttaja* n:o 43–44/1960.
1960. ”Suomen korkeudella Pohjoisnavan takana – Kuvia OTKlaisen Alaskan ja Yukonin-matkalta”. *OTK:n renkaat* 1/1960.
1961. ”Linja-autolla Yukonin alueelta Fairbanksiin Alaskassa”. *Kytkin, Oy Pohjola Liikenne AB:n henkilökuntalehti* 3/1961.
1963. ”60 vuotta amerikkasuomalaisista sosialidemokraattista työväenliikettä”. *Sosialistinen Aikakauslehti*: 1963:2, s. 20–24, 38.
1967. ”Amerikkalainen Alaska satavuotias”. *Suomen Silta* 4/1967
1972. ”These very, very queer Finnish names”. *Suomi-Finland USA* 6/1972. s. 18–19.
1973. ”Näin käy suomalaisnimien Atlantin takana”. *Kansallis-osake-pankin kuukausikatsaus*. 1973: 5, s. 12–18
1976. ”Välähdyksiä vanhasta Vusterista”. *Vaasa* 10.7.1976.
1977. ”Suuren lännen suomalaiset” (Kirja-arvostelu). *Kansan Lehti* 22.3.1977.
1977. ”Suomalaisetkin Alaskan rakentajina”. *Yhteishyvä* 8.9.1977.
1978. ”Missä viipyy suuri siirtolaisromaani”. *Helsingin Sanomat* 29.10.1978.
1979. ”Kirje Kanadasta I”. *Pohjanmaan kansa* 17.11.1979.
1979. ”Kirje Kanadasta II”. *Pohjanmaan Kansa* 24.11.1979.
1980. ”Uno Cygnaeus in old Sitka, Alaska”. *Siirtolaisuus - Migration* 2/1980: 2, s. 8–15.
1980. ”Yhdysvaltain koillisnurkan näkymiä I - Ensipolven siirtolaisia jäljellä muutama sata”. *Kansan Lehti* 14.3.1980.
1980. ”Montrealin ja Uuden Englannin läpi II - En nähnyt yhtään hyvin hoidettua metsää”. *Kansan Lehti* 20.3.1980.
1983. ”Kalle ja Simo Rissanen - Tampereelta USA:han toimittajan ammattiin”. *Kansan Lehti* 31.8.1983.
1984. ”FinnFestiin tullaan tuhansienkin kilometrien takaa”. *Suomen Sosialidemokraatti* 5.7.1984.
1986. ”Toronton Yritys, Beaver Lake Jehu - tuttuja TUL:n seuroja?”. *TUL-lehti* 11.12.1986.
1990. ”Eino A. Tofferi” (muistikirjoitus). *Demari* 4.10.1990.
2002. ”Matka Amerikkaan”. 6-osainen artikkelisarja *Aamulehden liitelehti Morossa* heinä–elokuussa 2002.

Käännökset

- Vance, Jack. 1954. *Avaruuden Rosvot*. Tammi.
- Clarke, Arthur C. 1954. *Ilmojen Saaret*. Tammi.
- Heinlein, Robert. A. 1954. *Rakettilaivan kadetti*. Tammi
- Hemingway, Ernest. 1955. *Jäähyväiset aseille*. Tammi.

Kirjat

1949. *Suomen Sosialidemokraattinen työväenliike 1899–1949* (toim. V. Hakkila, H. L. Mäkinen, R.H. Oittinen, J. Paasivirta, A. Pohjanmaa, V. Tanner & U. Varjonen). *Kulutusosuuskuntien Keskusliiton Kirjapaino*, Helsinki.
1956. *Osuusliike Salla 50 vuotta. Kuolajärven osuuskauppa 1905-1936, Osuusliike Salla 1937-1955*. Osuusliike Salla, Kemijärvi.
1960. *Osuusliike Lounais-Häme 50 vuotta: Nuutajärveläisten osuuskunta r.l. 1908-1921, Nuutajärven osuuskauppa r.l. 1922-1952, Lounais-Hämeen osuusliike r.l. 1953-1954, Osuusliike Lounais-Häme 1955-58*. Osuusliike Lounas-Häme, Helsinki.
1969. *Puoli vuosisataa osuuskaupan matkassa. Virtain osuuskaupan vaiheet 1917-1967*. *Virrat*.
1980. *Puoli vuosisataa osuusurheilua: 1930-1980*. Osuustukkukauppa, Helsinki.
1999. *Vanhat toverit – Aatteen miehet*. *Vanhat toverit*, Helsinki.
2008. *Matka maailman ympäri 1975*. Nord Print, Helsinki.